

Други додатак (стр. 98—168) се састоји од двадесетак најважнијих докумената из области космичког права који потичу из периода од 1958 до 1964. г. Тај материјал с једне стране помаже да се много боље схвате излагања појединих учесника Конференције, а с друге стране представља користан извор информација за свакога кога интересује ова грана међународног права.

Мислим да је у овој књизи покренут низ занимљивих питања. Захваљујући брзом развоју космичког права одговори на нека од њих су нам већ познати и поред сразмерно кратког времена које је протекло од Конференције.

Вид Вукасовић

Проф. др Ладо Вавпетич: СИСТЕМ ДОКУМЕНТАЦИЈСКЕ СЛУЖБЕ НА ПОДРУЧЈУ ЈАВНЕ УПРАВЕ. Институт за јавно управо ин деловна размерја, (Љубљана, 1966, стр. 190).

Један од значајних облика научне организације рада у свим областима друштвене активности, посебно у научноистраживачкој и техничкој делатности, у раду привредних организација и друштвених служби, као и у органима управе друштвено-политичких заједница, представља и служба документације, која има за циљ да допринесе стручном, ефикасном и економичном функционисању органа и радних организација, као и даљем стручном уздизању чланова њихових радних заједница. Задатак је ове службе, као што је познато, да врши прикупљање и чување, селекцију и класификацију, каталожску и аналитичку обраду свих оних документационих предмета који могу да послуже као чињенични материјал или информација за оперативне или научноистраживачке потребе одређених корисника.

У нашој земљи је служба документације у оквиру знатног броја научноистраживачких установа и привредних организација постигла већ запажене резултате, док је у државним органима, посебно у органима управе, још увек у фази веома споре изградње. Данас, међутим, кад је и наша земља суочена са задацима модерне јавне управе, а њене функције по своме огромном бројном порасту, веома наглашеном социјалном карактеру, разноврсности и сложености у основи измениле ранију физиономију управе, све више се поставља питање не само унапређивања постојећих, већ и увођења нових облика организације, метода рада и техничких поступака који могу да обезбеде извршење задатака модерне управе, као и да допринесу њеном што успешнијем функционисању. Један од значајних захтева на подручју унапређивања организације и метода рада управе јесте управо и захтев за оснивањем посебне службе документације у органима управе свих друштвено-политичких заједница, почев од општине па све до федерације.

Иако органи управе свих наших друштвено-политичких заједница располажу одређеним документационим материјалима о своме раду, као и о раду других органа, установа и организација, у проналажењу ових материјала још увек се налази на озбиљне тешкоће. Прво, због тога што су ови материјали по правилу похрањени у оперативној архиви органа и сређени на начин који не обезбеђује могућност брзог проналажења комплетних материјала о одређеном питању. Друго, због тога што је одређени број документационих материјала (а то су махом материјали који се због свог трајног или дужијег оперативног значаја највише траже) без довољне контроле и евиденције растурен код појединих радника. Треће, што сви ти материјали, било да се чувају у оперативној архиви, било да се налазе код појединих радника, још увек не представљају такву потпуност која је нужна да би се задовољиле потребе органа за документацијом о појединим питањима из области рада одређених органа, установа и организација. Такву потпуност документације о одређеном питању од-

носно предмету може ефикасно да обезбеди само организована служба документације.

И поред тога што захтев за организовањем службе документације у органима управе стиче све већу друштвену афирмацију, до сада покренуте иницијативе за оснивање ове службе у органима управе на општинском, републичком и савезном нивоу карактерише чињеница да код нас још увек недостаје јединствен приступ проблемима организације и метода рада ове службе у органима управе, као и одређени ставови за њихово решавање. Недавно објављена студија проф. др Лада Вавпетича „Систем документационе службе на подручју јавне управе“ представља стога значајан допринос напорима који се код нас у последње време чине у циљу утврђивања одређених научно заснованих и емпиријски проверених ставова за решавање проблематике службе документације у органима управе.

Студија проф. Вавпетича обухвата 18 поглавља у којима се аналитички излаже, сем техничких аспеката, комплексна проблематика службе документације у јавној управи. С обзиром на посебан значај ове обимне студије која би, по нашем мишљењу, требало да послужи као подстрек за даљу конструктивну дискусију о веома актуелној и сложеној проблематици службе документације у нашој јавној управи, указаћемо на неке основне ставове и мисли изражене у њој.

У уводном поглављу, у коме се разматрају општа питања, аутор истиче да се у условима консолидације функција јавних органа почела јављати потреба за систематским прикупљањем и анализом фактолошких података, што је постало једна од основа за правилан рад јавних органа, посебно органа јавне управе. С друге стране, дошла је до изражаја и потреба за веома широким и комплексним проучавањем разних друштвених појава које су од значаја за утврђивање одређеног правца при решавању бројних јавних проблема. На тој значајној основи појавила се потреба за службом документације и на подручју јавне управе.

Говорећи о карактеристикама, функцијама и организацији јавне управе у светлу документационе службе (поглавље 2), аутор истиче да решење питања каква треба да буде организација документационе службе у органима јавне управе зависи од тога којим функцијама јавне управе та служба треба да пружа помоћ. Својом делатношћу јавна управа је стално окренута, с једне стране; субјектима друштвених односа и, с друге стране, органима који одлучују и утврђују начела и настојања која треба да дођу до изражаја у друштвеном развоју и која, у томе циљу, утврђују одговарајућа правила понашања. Обе ове карактеристике, по мишљењу аутора, указују на то да јавна управа мора да прати друштвени развој на свим подручјима где се појављују јавна питања. Исто тако она мора да прати проблематику која се појављује у раду бројних јавних органа. У томе правцу мора стога бити организована и документациона служба јавне управе.

У поглављу 3. (Општи организациони систем службе документације и разматрање организације ове службе у органима јавне управе) аутор изражава мишљење да је нужно службу документације у органима јавне управе организovati тако да истовремено постане саставни део целокупне, што систематскије уређене документационе службе у држави.

У поглављу 4. (Задаци наших управних органа у светлу документационе службе) аутор истиче да организација документационе службе мора да одговара оним потребама које поставља одређени орган или организација чијем раду служба документације треба да служи, тј. оним задацима и делатностима због којих у конкретном случају и постоји одређени орган или организација. Аутор посебно указује на чињеницу да је истраживачка делатност на подручју јавне управе у свету, а делимично и код нас, веома обимна, тако да се без добро организоване документационе службе не може пратити богата библиографија књига и часописних чланака. Има ли се, међутим, у виду да се органи јавне управе морају све више старати о сталном побољшању свог сопственог стручног

рада (нови организациони облици рада, нови поступци, средства и методи рада, нови међусобни односи унутар управних органа и односи њихових функционера према разним учесницима у јавним пословима, рационализација и ефикасност рада итд.), разумљиво је да би наша управа морала заостајати ако не би била информисана о свим рационализацијама и тековинама на подручју својих стручних делатности.

Разматрајући нека начелна питања која треба решавати приликом регулисања документационе службе на подручју јавне управе (поглавље 5), аутор се посебно задржава на питању односа библиотечке службе и службе документације у органима јавне управе. Он сматра да би ове две делатности требало инкорпорирати у јединствен систем, што је и по нашем мишљењу оправдано и досадашњим искуством већ потврђено као организационо и функционално веома целесходно решење.

У поглављу 6. (Потреба и циљеви службе документације у јавним органима политичких територијалних друштвених заједница) аутор истиче да у нашим друштвено-политичким заједницама све више долази до изражаја околност да су оне истовремено и најопштије друштвене организације, које морају да се на својој територији и у оквиру свога делокруга старају о напретку целокупне друштвене стварности. Према томе, да би рад органа друштвено-политичких заједница био успешан, потребно је да они прикупљају, сређују и обрађују најразноврснију документациону грађу, тј. све оне податке који се односе на основе и оквире, као и на субјективне и објективне могућности у којима радне организације морају да делују.

У поглављима 7, 8. и 9. аутор даје преглед појединих врста документационе грађе за потребе јавних органа и указује на потребу формирања концентрисане службе документације за потребе скупштине и свих њених органа у оквиру поједине друштвено-политичке заједнице. Даље се осврће на читав низ документационих служби и студјиских библиотека које постоје при научним организацијама, научноистраживачким установама, коморама, стручним и пословним удружењима, као и радним организацијама. За систематску и правилну организацију наше целокупне документационе делатности потребно је, по мишљењу аутора, рад свих поменутих документационих служби координирати и међусобно тесно повезати.

У поглављу 10. аутор посебну пажњу поклања: а) односима између радних јединица за документациону службу при ширим и ужим друштвено-политичким заједницама, б) односима између радне јединице за документациону службу и оперативних органа у одређеној друштвено-политичкој заједници и ц) односима између документационе службе и архиве. Основна карактеристика од значаја за документациону службу при нашим друштвено-политичким заједницама састоји се, по мишљењу аутора, у томе да свака, посебно пак најужа друштвено-политичка заједница, мора бити што тачније, што брже и што исцрпније информисана о свим проблемима од општег друштвеног значаја који се појављују у раду радних организација са седиштем на територији одређене друштвено-политичке заједнице.

Говорећи о односима између службе документације и оперативних управних органа, аутор се посебно задржава на новом стилу рада јавних функционера. Нови стил рада јавних функционера захтева, истиче аутор, да се јавна питања решавају не „по увиђајности“, „по слободном уверењу“, „напамет“ и по интуицији, већ онако како је дужан да поступа сваки стручњак у свом стручном раду. Такав стил рада морао би да упућује управне стручњаке и остале јавне функционере на тзв. „студиозно“ решавање, што значи да би свако решење требало да се заснива на стручним, политичким, правним и другим темељима.

У поглављима 11. и 12. аутор је посебну пажњу поклонио односу између стручних референата и документационе службе у погледу обраде документационе грађе, питању каталогизације и категоризације документационе грађе, појединим облицима документацијских информација (ано-

тапија, документацијски реферат, абстракт), као и односима документационих служби у јавним органима према корисницима.

У поглављу 13. (О проблемима стручних кадрова за документациону службу) аутор заступа становиште да послове који су по својој садржини од значаја за документациону службу морају обављати концептни стручњаци запослени код оних оперативних органа којима документациона служба првенствено треба да служи, док стручно-технички документациони послови спадају у делокруг стручњака документалистичке односно библиотечарске струке. Аутор истиче захтев да се концептни стручњаци морају бавити прикупљањем и проучавањем одређених извора континуирано и систематски, а не приликом решавања појединачних случајева. Он сматра да је његово становиште по питању разграничења рада стручних кадрова за документациону службу рационално, јер би захтев да документалисти сами обављају све послове службе документације изазвао потребу ангажовања великог броја висококвалификованих документалиста (само за СР Словенију најмање 100), а осим тога још скоро исто толико сарадника са мањом стручном спремом, што је, бар за сада, немогуће. Мада је ово становиште аутора, с обзиром на садашњу оскудицу у документалистичким кадровима у јавној управи, правилно, сматрамо да би већ сада требало имати у виду перспективу даљег развоја службе документације у јавној управи, која нужно претпоставља изградњу самосталних документалистичких кадрова за поједине области јавне управе.

Разматрајући правна питања која треба решити у вези са организовањем документационе службе у јавним органима (поглавље 14), аутор изражава мишљење да би општеобавезним правним прописима морало бити решено питање јавности, а с тим у вези и општа доступност и право увида у сваки документ у документационој збирци.

У поглављу 15. (Друштвено-политички значај оснивања документационе службе у јавним органима) аутор указује да већ уобичајено мишљење да у органима јавне управе треба оснивати службу документације ради унапређења њиховог стручног рада, али се при томе премало или скоро никако не наглашава друштвено-политички значај такве службе, мада су управо друштвено-политичке користи које може да пружи правилно организована служба документације од одлучујућег значаја. Оснивање такве службе, по мишљењу аутора, убрзава нарочито остваривање начела јавности рада, као и начела личне одговорности функционера управних органа. Документациона служба у органима јавне управе има, истиче аутор, још једну политичку предност: коришћење њене документационе грађе омогућава иницијативно учешће појединих грађана односно чланова појединих радних колектива у разматрању питања од општег друштвеног значаја о којима се решава на зборовима бирача и у месним заједницама.

У завршним поглављима своје студије (16, 17. и 18) аутор разматра питања економичности и рационалности предложеног система документационе службе, евентуалне приговоре против овог система, као и развојне основе унапређења документационе службе за потребе оперативних јавних органа уопште.

Ограничавајући се на овом месту само на преглед основних идеја и ставова проф. Вавпетича, изражених у његовој студији о систему документационе службе на подручју јавне управе, сматрамо да појаву ове студије треба поздравити као веома значајан допринос за даље изучавање и разрешавање проблематике службе документације у органима и установама јавне управе. Ово утолико пре, што ова студија, прва ове врсте у нашој земљи, представља научно засновану и већ добрим делом проверену реалну основу за рад на организовању односно даљем унапређењу службе документације у јавној управи, у складу са нашим садашњим потребама и могућностима.